

„ЗАСТА“ излази трипут
у недељу, средом, петком
и недељом
Цена је на годину 14. фор
на по год. 7 фор. на чет-
врт године 3 фор 50 нов.
а вр за Аустрију, а за Ср-
бију на годину 140 гроша
на по год. 70, а на четврт
године 35 гроша.

ЗАСТАВА.

Оглас се рачунају по од-
лични врта, које из гад-
монта заузимају, и за сваку
врту плаћа се за први и други
5, за сваки даљи мртви
осим тога за жиг увек по
30 и. Доноси се шаљу у
редништу а предлата ин-
серати администрацији „ЗА-
СТАВЕ“ у Нови Саду, у кући
број 858. код „златног јед-
норога“

Број 149.

У Новоме Саду, у среду 17. децембра 1869.

Год. IV.

У Новом Саду 16. децембра.

Пруски листови, нарочито они, који своје пријатељско расположење према влади не таје, још се једнако занимају посматрањем значења, које на себи носи најновији израз руског пријатељства, које се огледа у томе, што је руски цар, дао орден св. Ђорђа краљу пруском. У томе оближењу, које се изјавило том приликом увиђају они врло пробитачно користи по обе државе и јако жалде, што се оваки одношај није још 1866 године учврсто. Да је Русија 1866 год. — веле „Шлез. Нов.“ — стајала овако уз Пруску, неби мајнска линија постала границом, због чега је више кривице до Русије, него до Француске. Ондашње становниште руско решило је да се Пруска на свом победоносном путу заустави, а не Француска, ма да је сву снагу своју томе на супрот ставила. С тим је уједињене Немачке на неизвесно време одгођено. Да се Русија могла у оно време удаћи над суревновањем, које се у њој породило због среће пруске, и увисити, као што је то сад учинила, другачије би данас ствари стојале. Сад се у Русији увиђа, да се нечини у сопствену корист ништа, ако се смета интересима Пруске, јер се напредовање њено није могло опрочити, и то ће сигурно бити главни основ побуди царевој, да јавним изразом пријатељства, обљежи нов положај двеју суседних држава, и свечано признање, да се Русија приклонила природном стању ствари, да опасност Пруске парализише пријатељством. — Један из Берлина испириран чланак тога листа вели, да је Русија била дужна дати удовлечење Пруску за своју, пруској штетну политику за ово неколико последњих година, која се огледала у политици народне странке, управљеној на уништење пруске; а с оном тога, ту сатирацију дужан је био цар дати и за незадовољство које је овладао у Петрограду приликом среће пруског оружја год. 1866. „Берл. Бер.“ говорећи о истом акту пријатељства који је по њима удар за Француску и Аустрију, веле, да је француски посланик у Петрограду Флери чинио највећа напрезања да приволе цара Александра на чвршћу савезу са Француском, што би за последицу имало ослабљење Пруске, без да би се управо рачунати морало на какве ратне евентуалности. Но цар се, веле даље, тако мало наклоњен показао приступити тим предлозима, да је ето држао за целосходно тим тежњама пресећи пут противном изјавом. Он је написао Наполеону отворено писмо преко пруског краља, и овај га је на адресу отпратио.

Француско законодавно тело још није ни довршило верификацију свију заступника, што због неуредних избора владиних кандидата, и из тога природно истичућих дуких дебата, није се брзо ни свршити могло, а већ по неке новине почињу говорити о затварању ванредне сесије законодавног тела; пород политичних разлога, износе „Преса“ и „Либерте“ за то и финансијалне, јер веле, 12,500 франка, што их сваки заступник годишње има, и 2500 франка месечно за време ванредне сесије осим тога, врло је велики терет за земљу. — О министарској кризи толико се држи за извесно, да ће још неко време постојати на досадашњем ступњу, јер као што „Франс“ тврди, цар је ваључио најпре дочекати свршетак верификације (одостерења) па онда уважити оставку целокупног министарства, и наложити Оливјеру, да склопи нову листу кабинетских чланова, које би морао учинити до одгођеног му термина, како би у случају какве немогућности могао овај другу комбинацију чинити.

Кандидацији херцега Беновског за шпанског краља, као да су дани изборани, јер од оног доба, одка оно „Тајмс“, јави да је овлашћен изјавити, да фамилија херцегова неће допустити да се он круне прими, од тога доба изгледа да ступање његово на престо све тавнији бивају. Фамилија херцегова скупила се у Турину на конференцију у след тога, и као што једне нов. јављају, сав је изглед, да ће се поглед, куда шпанске владе одбити. Мати херцегова, поинскала је од шпанског посланика у Флоренцији објаснења на најнови говор Примов у кортесима, због кандидације.

О узроцима устанка боко-каторског, доноси „Норд“ у једној кореспонденцији из Новог Сада међу осталим и један кога „Преса“ упућује на одговор држ. канцелару. Тај узрок је, што је ослобођење бокеља од војништва обвеза, на коју је Аустрија нарочито пристала онда кад

јој је бечки конгрес оставио Далмацију. У преласкама које су због тога вођене Аустрија се обвезала свечано, да ће недрнуте одржати још из времена илестачке републике привилегије тамошњег становништва. Дал ће и ово прогласити бечки органи за „заокри“, као што је „Вин. Ц.“ пре кратког времена рекао за Бајетову поверљиву окружницу, коју је „Парм.“ саопштио, и у којој Бајет вели, да иза чешки леђа стоји Пруска, која Аустрији свуда неприлике гради!?

И криза бечког министарства мало је застала, што не значи да је основа министарству случајно чвршћа постала, или што би се можда нашао какав начин, којим би се могла одклонити. Узрок је сасвим прост, и лежи у томе, што је цар наумио, — као што пише један дописник „П. Л.“ — тек онда решити се за једну или другу страну, док држ. веће, ма на који начин заузме положај према постојећем питању. По овоме, као да странка Хербет-Гискре има изгледа да ће победити, јер, као што се све новине слажу, већина је држ. већа уз њих.

Међу тим ни та већина, која ће одржати Гискру и другове му, неће се одважити да слепо иде за тим вођама, јер се види већ из нацрта адресе коју је Рехбауер у адреском одбору по налогу истог саставио, да у такозваном питању „изравнања“ већина многи много више на сусрет поћи народној опозицији, него што ће то Гискра хтети, и онда би опет на скоро наступио момент, да Гискра упусти аз руке крман Аустрије, коју је натерао на „песак!“

Бечка министарска криза.

Криза министарска у Бечу још траје, и сав је изглед, да се неће ни решити пре, него што пређе адреса дебата у „рајхсрату“, да се реши према већини у „рајхсрату“. Цар је међутим позвао мањину министарства, да и она своју споменути поднесе, што ће ова и учинити, и коју ће министар др. Бергер сачинити. Мањина министарства заступа ту политику: да се овај „рајхсрат“ по одобрењу годишњег буџета разреши, па да се на основу нови избора нов „рајхсрат“ ад нос, за ревизију устава сазове, у ком би по уверењу ти министара и Чеси учествовали. Нема сумње, да је и ово уставни пут, јер круни припада право, да постојећи сабор и пре излазка периода му распусти, разреши, и да новим изборима на народе апелује, да види, да ли за већином сабора и већина народа стоји, или не. Пештански листови, као „П. Лојд“, „П. Напло“, кои су владини, побјају сада гласово, да је гроф Андраши умешао се у бечку министарску кризу, но поред свега тога Бечлије верују, да је гр. Андраши свој утицај на монарха у корист већине бечког министарства употребио, тим више, што обрт у мислима монарха опада баш у време тридневног бављења монарха у Будиму. Сад се каже, да је монарх гр. Андрашија запитао за мишљење његово, и да се овај изразио, да би сваки неуставни пут потресао и само поравнање са Угарском, кога је по §. 25. услов, да и с оне стране Литаве уставност влада; — но кад би и тако било, и кад се то не би назвати могло формално мешање у онострани послове, ипак је важно знати, да је гр. Андраши ма и запитан, свој глас у корист оне странке дао, која неће поравнање са Славенима, или бар таким начин хоће, коим се до мира доћи неможе. Истина да се из свега види, да гр. Андрашију не би немилостиво било, кад би пале централистичке бечке, кои поравнање са Угарском као „изнуђено“ сматрају, и кои су сдвојени, да Мађарима ногу подмету где могу, нарочито кад „глас бола“ Немаца из Ердеља чују — али ипак значајно је, да мађ. влади не би по вољи било, кад би на место садашњег министарства дошло какво, које би Славенима наклоњено било, или би још Славена у себи имало.

То се види и из тога, што „П. Л.“ саветује Немцима, да се образује у садашњем рајхсрату „опозиција“, из које би монарх у потребном часу могао нову владу узети. Јасно је дакле, да Андраши не брани толико Гискру, и Хербста, колико „Немце“ и да би му место ти „немачки централисти“ повољнија били „автономисте Немци“, а нарочито Кајверселд, и по нужди Рехбауер. Међутим се утајило ликоване Гискрине странке, јер није за цело, да ће Гискра остати, ако и од-

ступи Тазе. Гискра ће међутим постићи своју особну цел, јер ће до адреске дебате проћи 2. године дана, што му пензију од 4000 ф. осигурава, и због чега га ни „Белведерски поступак“ није могао из министарског раја изагнати.

Мађарској влади пак сад се врло zgodna прилика подала, да покаже греке своје при поравнању спрам Славена учињене, и да морално подпомогне и ускори победу политике и правца, кој би истина Славенима у монархији онај утицај прибавио, кои им припада, али кои не би ни добро свађеном интересу мађ. народа шкодљив био. Ако се Тазеу у погледу уставног осећања није вере имало — зато није могао Гискра — Хербет остати. Но влада, која „Рауха“ и овога систему у Загребу подржава, неможе моћи другим, спасоносним путем — јер није ни мађ. народу пријатељска, него аристократска, саможива и сурова влада.

„Аустрија и јамства њеног обстанка.“

Од др-а Адолфа Фишхофа.

II.

У другом одељку своје брошуре разлаже Фишхоф разлику између државе, која се из једног, и државе, која се из више народа састоји, или као што ћемо ми превести, између народне, и народносне државе. (National- und Nationalitätstaat), обележава природу ове друге, и објашњава је примером Швајцарске.

Народна је држава народна породица, народносна држава је „заједна народа.“ Сви становници народне државе уједињени су физичном свезом крви, духовном свезом језика, и заједницом судбине, и литерарне као и војничке славе. Ту је јединство у мишљењу, јединство у народним тежњама, ту је јединство државе по себи.

У народносној држави свега тога нема. Шта се тиче Немца слава Пететије, Мађара слава Гетеа? Само заједница интереса чини копчу разнолики саставни делова. У народној држави интерес је становника без услован, да држава обстане, јер су државан и народ једно; у народносној држави пак интерес је тај само услован, јер држава и народ нису истоветно, јер између тежње државе и народа могу бити сукоби, које један део народа у процеп стављају, да или себе, или државу жртвују. Незгодне установе, и погрешне максиме, начела владе кадре су не само благостање народа, или обстанак владе, него и само биће државе у опасност довести.

Уставна народносна држава, која више, бром и значајем међусобно подједнаки народа има, ако ће да се у стурји јавнога живота овако одржи, као народна држава, мора сваки сукоб са народносним животним интересима своји народа избегавати, и установе створити, под кои заштитом својствени живот поједини народности у стурји и мени политични партија неће у опасност доћи, јер у народносним питањима морасвестипротиву повреде од стране већине тако осигуранабити, као и религијозна савест.

Ово осигурање у централистичкој држави није могуће, јер је у њој сва законодавна и управна власт у рукама саборске, парламентарне већине, и владе, која је из средине те већине. Народност, којој таки устав повлађује, или коалиција, савез од неки народности може као парламентарна већина да управу, а по том и свој унутрашњој и спољашњој политици, и свему државном животу удари печат своје народности. Држава постаје тим народна партија, и наилази на мржњу и непријатељство ови народности, које су у мањини, и које државу угрожавају, јер држава њи угрожава. Може ли дакле држава, које је обстанак увек партијом питање, изнутра ојачати, а споља импоновати?

Народносна мањина неће се већини подчинити, као политична мањина, јер је међу политичном и народносном партијом велика разлика. Политична партија брани идеје, или интересе, кои ако се данас не уваже, сутра могу уважени бити, мањина дакле може подложна, а да непронадне. Народносна партија заступа пак биће народно, које не може успевати, ако је увек у опасности, и тежко ће икад процветати, кад је-

дан пут учмагне. Зато су обично парламентарне народносне борбе тако фанатичне и дивље, као и борба са оружјеком у руци, јер је борба за биће, и одпор народносне мањине противу већине и државе често је само дело очајне обране.

Консолидовање народносне државе изискује дакле, да ниједно народно племе није заостањено, или још и подчињено другом племени, јер ништа није вршавније за народ, него туђинско господство, и то и онда, кад би ово давало најслободније установе, и таки народ ни за каквом жељом тако не тежи, као за жељом народносне владе. Животија је интерес дакле народносне државе, да штеди осећање своји народа, и да се од свега уздржава, што опомиње на господство туђинства, и да жеље њине у толико испуни, у колико то властита сигурност државе допушта. Држава мора дакле јамчевине дати, да један народ не буде другом подложен, него узпоређен, и да народи не као партије један противу другог, него као савезници један поред другог и са другим влају, јер што је јединство државе за народну, то је слога народа за народносну државу. У овој држави јединство од себе долази, слогу пак може само децентрализација, аутономија и ја донети. Аутономија мора у толико шира бити, у колико су народи бројем и политичним значајем подједнаки, и компактни; у толико јаца, у колико народи усљед славније прошлости имају народног осећања, особито кад се и обласна свест придружи, и напоследку у колико је јаца привлачна сила суседни сродни племена.

Где свега тога има, мора се аутономија у толикој мери дати, да свако племе у пуној самосталности све оне послове законодавно и административно уређује, кои заједничко уређење не лежи у интересу свију племена.

Ово су разлози, кои Фишхофа до закључења доводе: да је федеративни строј државе непобитни поступат природе народносне државе, што он и наводи на из Мила, и белгијанца Кендера потврђује, кои последњи каже: „Федерација је котва модерног друштва; она спаја јединство са разноличности, обзире се на потребе расе, племена, као и на потребе централне власти, и да је сваком делу достојни му саразмерни утицај.“

Фишхоф прелази по том на Швајцарску о којој је вели Аустрија слична, и за које он каже: да је „Швајцарска републиканска Аустрија у малом, а Аустрија монархијска Швајцарска у великом.“ У Швајцарској су кантони у земаљском законодавству, у управи, и правосуђу аутономија, а средиште је задржало законодавство, управу, и правосуђе у одређеним стварима.

Сваки кантон има свој устав, и има своје самосталне законодавне и управне органе: за политичну управу, за дела наставе, и благочести, за јавне грађевине, за агрикултуру, занате, унутрашњу трговину, правосуђе, и финансију. Далеко би нас одводило, кад би овде сво законодавно и управно устројство Швајцарске саопштавали, које третиру брошуре изпуњава; доста је, да неке резултате федеративне системе у Швајцарској изнесемо. Кантони су тако економични и штедљиви у јавним трошковима, да Швајцари најмањи порез плаћају. У Енглеској долази на главу: 23 ф. у Француској 17 ф. 50 н. у Аустрији 11 ф. 50 н. у Прусској 8 ф. у Швајцарској 5 ф. 80 н. Плодоносни земаљски издаци у Аустрији стоје према непродуктивним као 1¹/₁₀₀: 1. у Швајцарској као 2¹/₁₀₀: 1. Људи живе просеком у Прусској 25¹/₁₀₀ год. у Аустрији 26¹/₁₀₀ год. у Француској 33 год. у Белгији 33¹/₁₀₀ год. у Швајцарској 34 год. 3¹/₁₀₀ месеца. Што се народне просвете тиче, Швајцарска троши петину данка на школе и цркве; у Аустрији још 1865. год. трошено је на то само 1¹/₁₀₀ проц. данка, у Француској само 4¹/₁₀₀ проц. на школе. Од 20 проц. што Швајцарска на то троши, долазе 14 проц. на школе, 6 проц. на вероизповед. У Швајцарској има на 2¹/₁₀₀ милиона душа 7000 народни школа, 260 секундарни, реални, и индустријски школа, 47 гимназија, 6 свеучилишта, (од који 3. нем. франц.) и 1. политехнички завод у Цириху, кои се последњи издржава о савезном трошку. Аустрија пак имала је 1865. г. на 35 мил. душа

29.200 нар. школа, међу којима много школе за и у жд у, 134. подреалки, 71. реалки, 236. гимназија, 7. свеучилишта, 8. технички академија, а требало би да према Швајцарској има 98.000 нар. школа, 64. грађански, 658. гимназија, 84. свеучилишта, 14. политехнички завода.

У Швајцарској долази на 400. душа једно свеучилиште, у Немачкој на 2. мил. душа; у Аустрији на 5. мил.; варошица Базел у Швајц. сама има свеучилиште.

Школски фонд износио је у само 12. Швајц. кантона већ год. 1849. 10. мил. фор. у Аустрији неизносио коти ни 20. мил. т.

Банки имала је Швајцарска год. 1866 на 2¹/₂ мил. душа 66, са уплаћеним капиталом од 32.800.000 ф. а цела Аустрија на 35. мил. душа са свима најновијима заводима има 32. банк, са уплаћеним капиталом око 260 мил. ф. Швајцарска дакле у 56% више подпомаже своју трговину и индустрију.

Долазећи на примену установа Швајцарског на Аустрију, Фишхоф пре свега говори о панславизму, и вели, да је овај још утопија, савјарија, и да се често употребљава за баука, којим се противници застрашавају, но да може истином постати, ако славенско племена од Немаца у шкрипац дођу. „Ако вели, политика наши државника не остави Славенима никакав шбор, него да се даду прогутати или од сродни Руса, или од Немаца по крви и језику туђи, то ће они прво изабрати. Ако Пољаци и Чеси у Русији утону, живиће ипак као Славени, и ојржање расе, своје своје накнадне губитак особеног племенства.“

„Тешко Аустрији, вели даље, ако се по целом славенском свету заори глас, који ће повати на спојене са Русијом! Тешко Европи, ако ова суревнивошћу своји држава поцепана, или још и у рат улетена буде, кад Русија развије заставу велике народне идеје, и владајући снагом ти племена, колоне своје на запад бади, да германску културу угрози!“

Фишхоф пише даље бичем критике „експерименталну“ политику Аустрије за ови 20 год. дана, која је ову до тога довела, да је за 7 недеља дана на Солтерин једну област, а за 7 дана на краљев-градцу другу област, и положи свој у Немачкој изгубила, а то све зато, што је најпре абсолютизм, а после називи уставним начином хтела да постане централисана држава, најпре уједно, а после на двоје.

Нарочито решега изборне редове Шмерлингове, у којима мајорија са изборним групама“ на то иде, да Немцима, кои су нарочито у Ческој и Моравској у мањини већину осигура, а овамо у истини превагу даје у руке велепоседничкој групи, тако да од неколицине племића у Ческој и Немачкој, кои су вишим, нарочито дворским у плдвима изложени, зависи, каква ће већина у зем. саборима ти земаља, а чрез то и у „рајхсрату бити,“ по чему у истини на Немци доју осигурана, да Славени до већине дођу, и Немцима жао за орамоту врате.

Баш то што и Шмерлингов и децембарски устав чине, да је могуће, да час Немци Славене, час ови оне јаше, да случајна већина мањину гњечи а права уставна слобода да веће, — доводи Фишхофа до тога, да тражи спас у осигурању мањина противу већина, и то како у држави у опште, дакле у „средишњом заступништву,“ тако и у зем. саборима, шта више и у окружницама или резовима, и у самим општинама.

Подлистак „Заставе.“

БЕСЕДА ЕМИЛИЈА КАСТЕЛАРА.

О основним правима човековим држава у седници шпанских кортеса, 13. јуна 1869. (Свршетак).

Господо! Не би требало никога натеривати, да се закљиче. Јер је велика неправда ако се не морају сви редом закљичати. Закљиче се морају држати, случајно, једини свећеници: јер свећеноство је једино знање по савести, знање, које би највише ваљало да поштује светињу човечију, задану реч, заклетву. Али по што начинисте од свећенства особито знање, дадoste му засебне повластице и уделисте да му држава плату даје, то ће ваш закон о заклетви одузети оружје из руку слободњацима а давати новаца бундарицама, присталицама и удворницима Донкарла VII. (министар бродарства и неки заступници: није истина, није истина.) Није истина? А је ли видео господин министар бродарства како пре веде устаде неки, владица, представник мира и љубави ближње, и како донесе на сто петицију противу наших права, противу наших најглавнијих закона и рече, да су 20.000 грађана спремно, да крвљу својом вбришу ваш устав и ваша права? Па хоћете ли и ове натеривати да се закљичу? Ох! — династија је пала а ми мишљасмо, да смо ишчупали вло из корена, а ми смо једино разлупали огледало, у којем га гледасмо. Застала је теократија, страх од свећенства, повластице, централизација, буџет од 3000 ми-

Она дакле предлаже: прво федерацију, т. ј. тако државно устројство, по ком ће свака област имати своје законодавство, и своју управу у свима делима, у којима је по горњем наводу Швајцарска има; но пошто границе „земаља“ не срочавају се са границама језика, него смешани области има, то предлаже он друго: да се у свима стварима, које се народности и језика тиче, истина у заједници саветује, али по куријама гласа; т. ј. да на пр. у зем. сабору, у окружном или срезком заступништву, у општинском представништву свака група разни народности једнако право, дакле и једнаки глас има, па да по томе оно важи у чему се сложе „већине свију група или курија. Као таке ствари он сматра поглавито језик, и школе, и у опште ствари, које имају интереса за „народност.“

Поред тога ипак иште, да се као оквир те куријалне установе углави „закон о народностима“, у кога би се границама курије кретале.

Да би се то лакше и простије извести могло, предлаже он, да се окружија, или срезове у федеративним областима колико је могуће по језику и народности заокруже, да би што мање трвења било у тим круговима, којима Ф. што више аутономије намењује.

Где је пак међусобно неповерење велико, као у Ческој и Моравској, могло би се допуштити куријално гласање и у свима другим стварима, где то три четвртине „миноритета“ ваишту, и то за неки одређен број година.

Ако би се распре породиле, те да решава „избрани суд“ у ком би свака народност по двоји изабрала, а ови челника.

На том темељу састојао би се „рајхсрат“ из две куће; дољна или народна из непосредни избори по броју душа; горња, или земаљска кућа, у коју би сваки земаљски сабор једнаки број без обзира на своју величину слао.

И овде Фишхоф тежи, да Немцима у земаљској кући већину осигура, јер задржава 17. земаљски сабора у ужој Аустрији само зато, што су у данашњем објекту свом 8. немачки, те би већину за горњу кућу послао; но напоследку допушта, да се поједине области по сродству племена и језика у једно спајају, али са „одобрењем“ државног сабора.

Фишхоф побија такође многе приговоре, који се чине, или би се могли чинити противу његовог предлога, но од ти приговора најпретежнија су два: један, да што је у републици могуће, није у монархији, друго да обласни или земаљски сабори не би у стању били, у ставну слободу, права и интересе грађана бранити према круни и влади.

На прво одговара Ф. да монархијска форма државна не смета федерацији, као на ова монархијски државној власти. Монарх и овде врши она права, која из средишта изтичу, као право рата и мира, међународни уговора, управе над војском, и свега је федеративни делова још сигурнија, јер у републици су на челу и свега и поједини земаља избране власти, дакле све до свести и међусобне слоге стоји. Обстанак и трајање федерације, у монархији пак заједнички је монарх стална, над народностима и партијама стојећа копча федерације. На друго одговара, да је јачи и поспешнији одпор на више страна и тачака, него на једној, ма и већој. Шварценберг је, вели, распрштио државни сабор, туривши кључ саборнице у деп — Шмерлинг није одржао „рајхсрат“, а Белкредиа је пао пред гласом земаљски сабора.

лијона и окружнице госпде министара унутарњих послова, милости и правде.

И баш ови се не морају владати по свима окружницама, који ваља да се највише владају; и ја вам кажем, да ви тамо грдно насиље чините свакоме савесном човеку и да ћете поновити опет страшно вероаконско питање и читање о јавној настави. А присталице вероаконске долазе у велику невољу, јер морају радити или противу закона или противу савести.

Господин министар унутарњих послова (каже мој пријан Санчес Руано) воли да приповеда шта се догађало докле живљаше у прогонству. Признајем да је и у мене иста слабост као и у господина Сагасте. И ја волим да причам шта се збивало док бејаш у прогону; тако се опомињем да сам био једнога вечера код једног од „првих“ новинара светских. Он је баш прочитао чланак, који беше написао господин Сагаста. Један од уредника новина „La Liberté“ (Слободе) превео га је са шпанскога на француски. И ја донесох у штапу чланак, који беше краћи и не беше тако језгровит као господина Сагасте; његов је ударао на личност а мој на политику краљичину. Уредник начини од ота два чланка један. Не знам да ли се господин Сагаста тога сећа; сутра дан изађе у „Слободи“ тај чланак, који беше написан онако жестоко, како само писашу либералци противу краљице Изабеле; господин Сагаста је већ био излио своје србу на краљичу, с његовом жучи слије се још и моја (јер ја сам пун жучи,) а по свему томе пролије се океан жучни, коме је име — прогон. Чланак доспе у Шпанију и узбуни све званичне слојеве, те

Теже је задобити 17. сабора, него један, теже је гасити ватру на 17. страна, него на једном месту.

Напоследку доказује Ф. да је Аустрија до год. 1804. била федеративна, и да ће се само тако спасти моћи, иначе да ће пропасти.

За Угарску и земље уг. круне обећава особену броштуру.

Ово је садржај те знамените брошуре, која је у начелу погодила истину, само је питање, да ли је куријално гласање, и раздробљење сваке општине, сваког округа, сваке земље и сабора угодни средство, да се начело народне равноправности извести може, без уштрба уставни права и грађански интереса, и без отештања, често без осуђења јавни послова? Но где је слоге и споразумљења у начелу, у цели, дакле је доћи до споразумљења у средствима, у путовима.

Да су немачки и мађ. централисте, „Н. сл. Преса“, „Н. Напл“, „П. Лојд“ ударили на Фишхофа, то се разуме; но и „Хон“, и „Н. Ф. Лојд“ ако је и одобравају у многим — ипак нису без неке резерве — јамачно што невају још, каква ће закључења из ти начела за Угарску извести.

„Н. сл. Преса“ у једном од последњи бројева напада на свога пређашњег пријатеља Фишхофа и с те стране, што не овначује поглавјак Угарске према тако федеративној Аустрији, и вели да се федерација та и за то не да извести, што би или и Угарска у општи сабор ући имала, што неће хтети, или пошто међународне, ратне, трговинске и финансијске опште ствари, које у Швајцарској и северној Америци на савесне органе спадају у нас на делегације и заједничко министарство спадају, то заједнички, савезни сабор те федерације не би предмета имао, дакле та неби ни могло бити. Као да нема трећета: т. ј. персоналне уније међу тако званим Аустријом и земаљама уг. круне, која би наравно нужна последица оне федерације била, као што би и у Угарској онда федеративни сустан маха добити морао.

Но питање остаје, хоће ли Чеси у опште, и особито, кад и делегације престану, и шта од свога државног права на федеративни „сабор“ и „владу“ пренети хтети? Пре је и могло бити, а сад по свој прилици: „trop tard“!

И тако неће остати друго, но да једно другом рекне: „аааа на друштво“!

Што се начина и пута преустројства тиче, ту је Фишхоф за уставни пут, но како Чеси не ће и немогу у „рајхсрат“ ући пре измене устава, то предлаже Ф. да се најпре конвенција народни вођа сложи у главним цртама, да постојећи „рајхсрат“ на основу тога устав ревидира, и да се исти тако ревидирани земаљским саборима на претрес и усвојење поднесе.

Од 20. година дана овамо није још ни један владајући државник аустријски положио свој портфељ, а да није оштетио свој државнички глас, и интересе Аустрије.

Тако завршује Ф. своју броштуру, а ми сумњам, да ће и у будуће боље бити — јер Аустрији орлови мовак кљују.

ДОПИСИ.

(В.) У Пешти, 10. децембра. Од прилике пре шест недеља дана је угарски сабор уништио избор др. Сеговара Милетића за земаљског заступника у кијинском диштрикту и наредно

ови прогласе, да је доња Изабела света, невина као анђелак и да стоје из над сваке преширке. И многе професоре натериваше, да јавно кажу, е је краљица невина, врла и света, те тако се збуде што ће се и сада збити: многе јавне катедре упражнише се; и када бунку буна у Кадасу, прва јој брига беше, да попуни учитељска места, која беху празна. И господин Сагаста захтева од учитеља, да кажу нешто, што је слично ономе, што искаше Гондсалес Браво, и он може тиме јавној настави велике штете нанети. Па ако протерате учитеље, може ли се онда казати, да у Шпанији има слободе науке?

А ако их не отерате, неће ли се онда устав и влада унијати? А рада шта? За рад правне формуле, за рад ништаве церемоније, која се преживела у садањем напредном и свесном времену.

А сада ћу да говорим о ствари, коју не би ваљало да чује страначки свет; јер ја сам вагда говорио странцима, да ћемо ми и њи ослободити, што беше једна од мојих заблуда. Желео би дакле да се не чује у отраначком свету, е се ја бојим, да ће отровни задах апсолутизма окупити и републиканско министарство, ако сутра на ову клубу седне, те ће падати у исте заблуде, чиниће исте погрешке, искаће исто тако, да му се сваки слено покурава. Али то неће, то не може бити; јер републиканци, који су овде, признају и вагда ће признавати и као светињу поштовати слободу мисли; па ако то ипак буде, морам на пред казати, да би му ја правно опозицију као што правим садањом министарству.

је нов избор. Сад чујемо, да је средишни одбор торонталске жупаније закључио, да се нов избор има обавити на основу старог пописа, и за дан избора одредио је 8 (20.) јануар. Заиста, човеку мора стати памет, кад види, како ти људи у својој самовољи тако далеко терају, да баш са свим као некоме у пркос раде и против јасне одлуке саборске. Или је ваљда средишњом одбору мало било, што је већ једаред осуђен, да плати казну од 967 фор. због тога, што је својом погрешком учинио, да се башахидски избор морао уништити? Је ли вољан одбор, да буде још једаред осуђен због исте погрешке? Ако му је воља, нека тера само тако [даље, како је почео, па ће видети, коме ће наудити. Закључак саборски гласи, да се избор за то уништава, што је попис био незаконит, из тога дакле следује, да се за нов избор мора и нов попис бирача предузети. Ево од речи до речи како гласи пресуда:

„Избор се једногласно уништава из ових узрока:

1) што се у Башахидском изборном срезу није одржао 13. §. петог зак. чланка од т. 1848., у колико је рок за попис бирача само преко једног приватног човека, па и то не по закону објављен, и осим тога никаква друга објава од стране власти није учињена, јер средишни одбор торонталске жупаније није ни позвао на то В. Кикинд, под чију област спадају девет општина, што сачињавају башахидски изборни срез. Но није одржао ни 24. §. поменутог V. зак. чл. од године 1848., јер је средишни одбор тек 16. одредио дан избора, а 22. истота месеца је у Башахиду избор већ обављен.

2) ипак истрате је доказано, да при избору није учињено контролосање истоветности бирача ни на захтевање противне странке; и тако су више њих гласали, који нису имали права на то.“

Из прве тачке дакле јасно се види, да је избор за то уништен, што је попис незаконит, те због тога је и осуђен средишни одбор, да плати судске трошкове, јер је његова кривица, што се при обављању пописа мимошао закон. То сад на основу тога пописа, кога је суд за незаконит прогласио, одређује одбор нов избор. Ко мало само размисли, увидеће, да се такав и на том основу обављен избор мора одмах без икакве предходне истраге уништити, чим пред сабор дође. Средишни одбор то зна, јер има у рукама ту пресуду, па опет за то наређује на том основу нов избор. Из тога не можемо ништа друго закључити, до само то, да одбор хоће ваљда да најпосле умори бираче тиме, што ће дуго отезати ствар, и сваки пут хотимице учинити какву погрешку, на основу које би се могао доцније избор уништити, ако не би некима и некима по вољи испао. Но има и тој самовољи лека. Одавде је већ отправљен доставан пресуде онима који ће знати предупредити, да се не одржи нов избор по старом попису, и који ће дотичне обавестити, да се мора нов попис бирача предузети. Ако се пак у томе не би успело, да се изведу на прав пут они, који хотимице хоће странпучаком да иду, онда је још само то остало, да бирачи на дан избора остану код куће, а на изборно место да отиду само неколико њих, који ће протест уложити; и онда је извесно, да ће такав избор, обављен на основу старог пописа, с места бити уништен, како пред сабор дође. Међутим ми смо уверени, да ће средишни одбор приморан бити, да одустане од свога

Господо! Мислим да сам доказао и практички разложио, (јер других разлога ноћу да помињем) мислио да сам практички доказао, да окружнице, радња и политика владина са свим унаточ иду септембарској револуцији. Још ћу да се потрудим, да одговорим на речи, што их данас после подне рече господин Риос Розас, који је на гласу са своје речитости.

Господин Риос Розас блудео је као светлац и речи му грмљашу као буре; а из ове буре просу се — конзервативно начело; он рече, да ваља угушити сваку изјаву; јер би изгледало да живимо у републици а не у монархији.

Господин Риос Розас ваљало би да има на уму, да од оног тренутка, од када је оживело опште изборно право, од отог тренутка је настало и право зборисања, право здруживања, право изјава на свакоме месту осим у овој саборници, једином освећеном месту у целој Шпанији; и од отог тренутка сачрванена је монархија за свагда; и неважно је место заувела — република, најдоследнији, најљубичнији и најнужнији последак свију тих права.

С тога су, господо, када се већало о уставу, неки конзервативни заступници желели, да се забране изјаве не само у овој саборници него и у целој падасти. Ови конзервативни заступници мишљашу, да краљ није одговоран, да је свет; ови се заступници сетише, да је у години 1820.—1823. Ферда VII. највише љутио се с тога, што су тадањи либералци под прозорима његова двора певали „трагалу“ (народну химну) и што су викали: „Живео устав!“

Види се да одбор никако није хтео да окрв

практично. Над је устанак бујну, изненађена аустриска влада нити је имала довољно војске на расположењу да би га одма угушати могла, нити рана за војску, а још мање за ту цел дорасле и способне воје. Али онајмање умела је она уштрбати начин, с којим би се земља умироти могла. Предузете и употребљиване мере сирепности и учинише, да је сваки изглед на мирно наравнање немогући постао. У Грбу (Жупи), у оној области Боке, које се још познатије култура доклава, 40 села спаљени су и унишени. Али дивљи (1У) Ускоци са неприступних брегова с презреним смејали су се — јер да се у земљи подигну ваљани путеви, држала је аустриска влада да ће много стати — и шљали одрубљене главе аустриски војника својим сродним суседима „као знаке“. Напоследку морала је влада војне операције обуставити; експедиција је дакле била сасвим осуђена и неуспешна. Али су погледи целог света на „Ахилову пету“ Аустро-Угарске монархије управљени.

Аустрија.

У другој седници адресног одбора јави председник да су министри позвани, и да су дошли осим Тае-а, који се извинио.

Рехбауер није објаснео од министара, и то у овим тачкама: Како стоји са гласовима у новинама о министарској кризи; даље, шта се разумева под овим ставом у прет. беседи, где се вели, да устав још није свугде признава стекао. Даље пита, како стоји влада према питању о реформи изборног реда. Како стоји влада према Далмацији; зашто се тамо обранб. закон тако нагло уводи, док се на другим странама с њим није итало. Зашто се није — да да примљена далматинској депутацији да престане цару; најпосле, зашто се према Тирољској неки особни обави чине?

Мин. унут. Гискра: Колико он зна, до овог тренутка није министарство никакве оставке поднело. Министри сви су још у служби. Рехбауер не сумња о томе, да су још у служби, али пита, да ли са уверењем још у служби стоје. Гискра вели да је на то питање врло тешко одговорити у јавној седници као што је ова, уз то примећује да положај министров зависи с једне стране од већине држ. већа, с друге од поверења монарховог.

Шиндлер тако исто говори против тог израва у прет. беседи. И Бокељи су одрекли „стварно признање“ одредења држ. већа, на вар вато да се устав мења? У том погледу није умирења.

Гискра: правна важност устава постоји, и неможе се потрести неуочењем већег или мањег дела уставних прописа.

Рехбауер вели да је с одговором задовољан. Волфрум говори против израва који у прет. беседи гласи: „Очекујем, да намера овим захтевима уже границе понови, него што то снага и моћ државе с поља и нунура захтева, свестраној жељи споразумљена, неће на пут стати.“ Дал је министарству познато да уставна странка хоће преко тих граница; чему то тако изгледа, као да се мисли устав мењати.

Мин. пров. Хазиер: Влада је у том погледу само општи став поставила; јер на сваки начин постоје веће дисперзије о граници надлежности између владе и држав. већа, што се мора желити да се реши.

Гискра: Влада сама не намерава поднети предлог за ревизију устава; али ако поједина измене буду предложене, то ће зависати од њиховог садржаја, како ће влада према њима стајати.

Шиндлер: У неким странама државе, није устав уведен. — Гискра (предајући га): То ће рећи, нису послани заступници. — Шиндлер: Је ли то кривица устава, или, коме треба дакле изнети, или кривица самог унавања, које није потпуно? — Гискра: То ће државно веће само испитати и пресудити.

Шиндлер синовише питање о реформи избора. Немачка уставна странка формуловала је своје жеље; што се других питања тиче, којих решење треба да је с тим скочано, то он напомиње да се не оде у томе далеко.

Рехбауер хоће да зна мислила влада са овим данашњим уставом продрети, или намерава предложити измене какве у њему.

Хербст (мин. правде) вели да је на државно веће управљен став претолне беседе, који вели, да устав изворима и жељима сваке врсте у погледу даљег развијања оставља широко поље. Начин одредења истога, у колико тај на легислативу спада врло је тешко и без гуњњања покушаван. То је чиниено у Аустрији са необичном решешћу и успехом, у другим земљама није тако лако ишло; што се еклектичне таче, то је већ речено да ће само државно веће испитати и пресудити.

Тинти, мисли да ће бити прилике у држ. већу, да се подробно говори о уставу, кад се буде говорило о реформи изборног реда и о револуцији галичког земалског сабора. О питањима, која нису поднесена држ. већу, не може се говорити. Он намерава да је претолна беседа, према околностима удешена.

Грохоски: Није овде реч о претолној беседи, него о одговору на њу, ког треба да начинио. Изјаснења која је влада данас дала потпуно су недовољна јућа. Он хоће да зна, хоће ли влада у дојаконшем неолодном положају и даље остати. Она је досад седла са скрштеним рукама, на да претолна беседа признаје да устав није никог, или бар многе задовољно, нити може задовољити; имала влада каквог плана или не, мислила поднети програм? Ја знам да се немогу сви задовољити, али кад се читају народи не задовоље, онда је то жалосно. Како ће се сад уставним путем ићи, да се и они народи задовоље то нам не рекосе г. г. министри. Иди, да ли се тек онда приватити посла, над доју у држ. веће славенски заступници? Влада нека узме иницијативу у своје руке, а сад нека обави, како мисли радити.

Куранда вели да се жеље тих народа немогу задовољити, јер сваки нешто друго жели, и то често противорно. Универзалног средства дакле неможе држав. веће ићи, него би се свако појединце морало расправљати, које опет може бити само у и кроз држ. веће. Као што ће за цело бити случај са питањем о реформи изборног реда, и са галичком револуцијом.

Волфрум изјављује да је најјаснијем министарским задовољан, на да су ова тако ресансана,

а особито га задовољава то, што се устав немисли мењати. Неможе приступити напорима Грохоскога, као да министри нису ништа учинили. Време и боља увиђањем народа, показале успехе. Министарство је могло само уравниати пут, остало су морали грађани чинити. Где су се грађани уставу придружили, ту се дигло благостање. Осем тога, жеље чешке странке, имену жеље целе земље, шта више један део реигра против исте са овим сајом. И чешки је народ, аустриски народ. И Енглеска је имала својих сукоба због устава са Ирском и Шотском, на је ипак остао устав чврст, у пркос свом огорчењу; тако ће бити и у Аустрији, само ако се развије довољно енергије.

Светец се диже против израва Рехбауерових у првој седници одборској. Он чита закључке краљског зем. сабора, и пита, да ли је министарство према тим закључцима имало права распустили краљски зем. сабор? Гискра: Почем су стварни послови, којих повољно решење још се очекивати мора, били обављени, није било никакве нужде држати на окупу сабор и даље.

Грохоски говори још један пут, да има програма по коме би се могло већи део државе задовољити. Заступник Куранда ето је сам изнео један програм, јер вели да се та равна питања морају поједице расправљати. Други је програм, да се сви задовоље, што би на сваки начин могло одвести томе, да се нико не задовољи.

Шиндлер изјављује министарство, и тврди да је оно чинило своју дужност, али је еклектична наглавила на јаве препоне. Даље говори против штампане, и то оне, која вели: „Устав се мора предрати, на ма се и прогтрао.“ У чешким листовима достигају напајаја и против самог престола највишу меру, јер се изјавила и ова претња: „ако Хабсбуршки дом, нисли чешком владати и т. д.“ Он хоће реорганизацију министарства у јединственом уставном духу.

Светец говори против мин. Гискре и заступ. Куранде и Волфрума. Овај последњи остаје при својим тврђењу, да изравн чешких листова вређају свако чувсто порода и ауторитета; држав. чиновници, навају се у њима, и пр. ниткови.“ Против тих злоупотреба може бранити само енергија и снага у увођењу устава.

Скене вели да су министри зато позвани, да даду изјаснења, но не малост, то није добијено; он ипак жели би о питању министарства. У погледу на програм чиниено је више планова; претолна беседа недовољала га, вели да се и сами министри играју жиуре. Нека се један пут већ изреку мисли отворено искрено, а не да се не престане фатавира само о дојаконости.

Тинти говори против Светеца, и вели за странке да су хтеле основу државе подклати, а то је великодрјство, против кога се мора са строгању поступити.

Рехбауер поима резерву министарства; не захтева програма, ма да није са најјаснијем задовољен.

Министар Гискра, вели да ће се приликом подробнијег претреса још много којешта објаснити моћи, што сад није могуће. Влада неће заостати да не одговори на сва захтевања заступника, као што су Грохоски, Скене, Светец и Тинти, што опшарије. На питање пак, какав modus procedendi држи влада за најбољи да би приводела опонујући елемент на управљавање уставнога права, може већ сад и то за све околности одговорити, да је уставни пут једини, којим ће то учинити.

Што се тиче увођења обранбеног закона за Далмацију, то не спада, — вели, — у његов ресор, и с тога моли, да се то питање остави на надлежног министра (Тае-а) Но ипак примећује да је неосомовано знање, које држи, да је влада са увођењем тога закона за Далмацију препагнала. Јер доћи је у другим круговима већ постављен одређен број новака, у Боци Которској тек се почеле припреме за копис чинити месеца септембра, а само увођење закона намерено је било за половино октобра; но и саме припреме изазвале су жалосне испуне тамошњег народа. Што се тиче шилњања депутације, те уверава да јој нису никакве препоне стављане на пут, и она је имала више од месец дана времена до фактичног увођења закона обранбеног, а за то време, могла је отићи код је изумила, и вратити се назад. Лагана вели, да је он још у држ. већу изкао за Далмацију изустат од обранб. закона, јер је познатије околности. У осталом, није само то питање узрок устанку; ко живи у земљи, зна да ова побуна неби могла за дуго одгођена бити; но овде није место да се о томе више говори.

С тим се седница заврши.

ТЕЛЕГРАМ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ“

Карловци 13. дек. (стигао доцкан за прошки лист.) Архимандрит Анђелић закључен за пакрачког владуку; посвећење биће на св. Стевана. Владика Груић за заслуге ђутања на сабору 1865. год. и 1868. премешта се у Нови Сад.

НОВИЈЕ.

— Грох Ауерперг главни војени заповедник у јужној Далмацији, добио је налог из Беча, да свако трговарање са усташима искључиво остави ђенералу Родићу, који се тога ради и кренуо за Боку.

— Из Дубровника јављају 12. о. м. да је ђ. м. Ауерперг преместио политичне власти из Рисава у Пераст. Рисав остаје само као војено земљиште. — Мост преко Фијумеранског друма у Пераст и Мориње, тако исто и налази у Леденице и Смоковац наскоро су савим утврђени. — Устаци су тиме савим од приморски обала одсечени.

— Као што из Котора од истог дана јављају „Пеш. Лојду“: Јуче је једна велика депутација Жуљана била код ђенерала Ауерсперга и предала му једну молбеницу на цара. Иста се депутација изјаснила, да је вољна и готова подврћи се новом земалском обранбеном закону, тако исто и сваком другом захтевању од стране владе (? У.) И имена оних, који

су на устанак подбунили, предали су. (Новорујемо! У.) Жуљани су се опет повратили својим кућама. Њиховом примеру следоваће што скорије и Маињани.

— 11 о. м. приспео је на ратном пароброду „Андрејас Хофер“ у Задар ф. м. л. Родић заједно са привременим намесником Флуком. Вест, која се распрострла, да Флук никако не намерава уклонити из Боке досадашњег окружног капетана Франца, у народним круговима велико је озлојеђење произвела.

— Из Цариграда јављају, да је заката између порте и Аустрије учињен уговор, по коме би једна другој помагала при гонењу хајдука и усташки чета.

— Као што из Петрограда „П. Лојду“ 12. о. м. јављају, у Москви је откривена једна завера, која је намеравала на нову годину правити демонстрације и немире због еманципације тежана. Услед тога је преко 100 лица уапшено. Завера је склопљена од неколицине емиграната.

Овамо су стигла два одлична Пригорца. — Из Цариграда одловила су два ратна пароброда са 5 батаљона обсервационог трупа у јадранско море. — Досадашњи турски конзуо у Бечу, Хајдар Есендија, наименован за конзула у Петрограду. — Услед разнок неспоразумљена између цариградског патријарха и Порте поднео је први своју оставку. Велики везир нехтеде ју примити.

— Из Париза јављају, да ће се ново министарство најдаље до 1. јануара п. р. образовати. Оливијер, Серги и Луве долазе у исто. Од садашњи министара неки ће задржати свој портфељ.

— Чланови контра-концила у Напуљу држали су 12. о. м. један скуп, на ком су важне беседе говорене, власт им је због тога ускратила даља саветовања, и они се одушевљено певајући марсељузу и Гарибалдову химну расташе и развијаше.

— Као што из Беча јављају, судбу бочког министарства решиће тек дебата о адреси. Цар ће се већини „рајхсрата“ придружити. Моћутиг оставка министра Тае-а сасвим је извесна.

Годишњи одбор „уједињене омладине српске“ члановима омладинским ову

Окружницу:

Према одлуци последње скупштине уједињене омладине српске издао је годишњи одбор у своје време позив на претплату омладинског листа „Младе Србадије.“ Од тог доба ево се три месеца дана навршују, и одбор је у томе немилмо положају, да мора рећи, да одзив чланова омладинских није ни близу према жељеном очекивању. Одбор се надао, да ће омладински лист у почетку нове године моћи света угледати, па како стојимо данас са реченим подухватом? — Данас — кад се тако рећи на прагу нове године налазимо — немамо више него 500 претплатника, а треба нам више него двапут толико да можемо у живот привести једну од најважнијих одлука последње скупштине, одлуку око које је омладинца највише драгоцена времена потрошила одлуку, по којој је своју највећу снагу хтела развити.

Поред ових прилика не смео опет да се посумњамо у добру вољу народа и у пожртвоване чланова омладинских, и пре смо вољни слаби одзив приписати слабом заузимању појединаца, нарочито пак томе, што се чланови један на другог ослањаху да ће претплату купити. Да се не би дакле оно бурно одушевљење омладинске скупштине разблело о немарност чланова омладинских, да се не би тиме морални кредит омладине пољуљао, и да се не би омладинца нападајима непријатеља својих иложима: држимо за своју свету дужност још и овај трећи покушај учинити, и на поједине чланове омладинске и одушевљене родољубе обратити се, да се у свете круг заузму, да овај племенити подухват, с којим је сад већ и част омладинског скопчана, не пропадне.

Позвајући и вас као пријатеља омладине и њених тежана, умољавамо вас да пронете око купљења претплатника, и тиме удалите од омладине сваки прекор.

Рок шилњања претплате продужује се до св. Саве г. 1870. па ако настану повољне прилике, то ће годишњи одбор одмах приступити издавању „Младе Србадије.“

У нади смо, да ћете се овом нашем позиву свесрдно одазвати.

Братско вам поздравље.

У Новоме Саду 12. децембра 1869.

А. Хаџић, с. р., председник год. одбора омладинског.

Миша Димитријевић, с. р., тајник год. одбора омладинског.

Српско народно позориште.

У четвртак 17. децембра први пут: Рукавица и Јенева. Шилњава игра у 3.

радње, од Бејара и Савана, превео Ф. Оберкнежевнић.

У потак 17. децембра: „Париски колотер.“ Драма у 2. раздела, од Бејара, превео Л. Телочки.

Трговина и обртност.

С. П. Вел. Кикинда 9. децембра. У нас се данас бележе ове цене: Жито 88 фун. 4 ф. 50 н. Раж 78 фун. 2 ф. 40 н. Јечам 66 фун. 2 ф. 30б 1 ф. 60 н. Кукуруз 72 фун. 2 ф. Грашак и сочиво 4 ф. 50 н. Пасуљ 4 ф. по вагану. Грис А. и В. 12 ф. 20 н. Брашно бр. 0. 12 ф. 20 н. бр. 1. 11 ф. 20 н. бр. 2. 9 ф. 80 н. бр. 3. 7 ф. 60 н. бр. 4. 6 ф. 60 н. бр. 5. 5 ф. 60 н. Маст 31—32 ф.

Ч. и Ш. Сисак 8. децембра. Услед неповољни вести са стране цене ране спале су и тиме је промет преко целе седмице био стеснен. Довоља је било прилично и то водом, који је моченица на купце и бољу продају. Само је једина босанска веб за Трст, и Италију у већој количини и по бољој цени продавана. Продато је: 8000 вагана шенице панчовачке 86 фун. 4 ф. 78 н. Бечкеречке 86—86 фун. 4 ф. 53—65 нов. Бачке 82—86 фун. 4 ф. 50 н. 84—86 фун. 4 ф. 83 н. 85—86 фун. 4 ф. 90—95 н. 600 ваг. наполице српске 80 фун. 3 ф. 20 н. 6000 ваг. кукуруза стара српска и банатска 86 фун. 2 ф. 50—53 н. босанска 86 фун. 2 ф. 47—50 н. 17000 мер. воба босанска 3 ф. 17—20 н. хрватске 3 ф. 38 н. бачке 3 ф. 60 н. цента.

Пешта 12. децембра. Због наступајући празника није био никакав обрт у рани, и усред тога нису и цене званично обележене.

Пештањска берза и житара од 13. дец.

Цене ране.	Обрт.	Тежина.	Цена од ц. цент.
Жито бан. ново	слабо	83	4.10—4.25
" "	"	84	4.35—4.45
" "	"	85	4.55—4.65
" "	"	86	4.75—4.85
" "	"	87	4.95—5.05
" "	"	88	5.10—5.20
" потис.	"	83	4.20—4.35
" "	"	84	4.45—4.55
" "	"	85	4.60—4.70
" "	"	86	4.80—4.90
" "	"	87	5.—5.10
" "	"	88	5.15—5.20
" бачко	"	83	4.10—4.25
" "	"	84	4.35—4.45
" "	"	85	4.55—4.65
" "	"	86	4.75—4.85
Раж нови	слабо	78—79	2.95—3.—
Јечам	"	68—70	2.40—2.70
Зоб	"	44—45	1.85—1.95
Кукуруз бан. ст.	миран	—	2.35—2.40
Пасуљ	"	85	—
Проја	јак	80	2.80—2.90

Бурз ефента.

	Нов.	роба.
Уг. жељез. зајам а 120 ф.	—	104.50 — 105.—
Англо-унг. банка	—	85.50 — 87.—
Уг. опште кредит. банка	—	77.50 — 78.50
Франко-уг. банка	—	46.50 — 46.25
Уг. хипот. банка	—	—
Уг. земљиштна кредитна банка	—	90.50 — 91.—

Телеграм бечке берзе од 16. децембра.

5 проц. метал.	—	60.20.
5 " " нај.	—	—
5 " " нов.	—	—
5 " нар. зај.	—	70.70.
1860 држ. зај.	—	98.40.
Анц. нар. банке	—	735.—
Кредит. акције	—	260.50.
Лондон	—	123.70.
Сребро	—	121.25.
Дукати	—	5.82 1/2.
Уг. Растверетнице	—	79.20.
Темшци.	—	77.20.
Брделске	—	75.50.
Хрв. слав.	—	83.—

Цена ране у Новоме Саду од 16. дец.

Пшеница најбоље врсте беч. мер.	4.80
" средње	4.13
Наполица најбоље	4.—
" средње	3.46
Јечам најбоље	2.—
Зоб	1.46
Кукуруз	1.73
" 1 цак 1/2	60

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Почем по учињеној објави од 6. октобра ов. г. бр. 5463. 5. новембра г. г. обдржаваној лиценцији ради давања под зајак у 1. залузу на просветни цели одређене ритске парцеле од 275 ¹²⁰⁰ јутара, није до пожељеног резултата дошло, то ће се услед тога опет ради закупа на 5—10 год. 19. (31.) Јануара 1870 у 9 сати пре подне обдржавати лиценција у батаљонској капеларији.

Услови лиценцијаје они су исти, који су у објави од 9. августа о. г. бр. 4459 била, а почетна цена лиценцијаје она је, коју је Симеон Гринсман на Н. Бечеја понудио, од јутра годишње 14 ф. 40 нов. а. вр.

Пр. царск. краљ. Тителска граничарска инспекторска батаљонска команда.
У Тителу 2. децембра.

364—1—3
Платонова шт. империја у Новом Саду 1869